STICUSA
KNIPSELKRANT 220

MAANDAG 26 SEPTEMBER 1988 AMIGOE

EERSTE KENNISMAKING IN 1971

Eigen onderkomen op Flamingo-eiland aangekocht

Filmproducent Kees Brusse voelt zich thuis op Bonaire

KRALENDIJK — Tijdens een receptie van de Vereniging van Bedrijfsleven Bonaire (VBB) was er gelegenheid kennis te maken met de bekende Nederlandse acteur en filmproducent Kees Brusse. Geen onbekende op de Antillen trouwens, want Brusse maakte al in 1971 kennis met de eilanden, waar hij sindsdien regelmatig op Bonaire verblijft. Dat zal in de toekomst óók het geval zijn, nu hij een eigen onderkomen op Bonaire heeft aangeschaft in het Sanddollar Condominium- complex.

Voorzitter van de VBB, Evert Piar, wilde Kees Brusse met verschillende facetten van het eiland laten kennismaken. Brusse is namelijk nog steeds zeer actief in de Nederlandse televisie-wereld, waar hij in januari weer een nieuwe serie zal starten. Mensen als Brusse, aldus Evert Piar, richten vaak de aandacht op de plaatsen waar zij verblijven en dat geeft weer wat meer bekendheid voor het eiland.

Met nadruk stelt de VBB-voorzitter, dat Aruba daarin voorop loopt. Brusse, die oorspronkelijk dus een weekje op Bonaire doorbracht, reisde voor één dag naar Aruba. Onmiddellijk werd daaraan in de media aandacht besteed, aldus Piar, terwijl Bonaire zijn gasten juist met rust wil laten.

Besloten werd echter op de laatste avond van de vakantie van Brusse toch aandacht aan zijn verblijf te besteden. Een geste, die de bekende Nederlander zichtbaar op prijs stelde.

THUIS

In een gesprek met de filmacteur, regisseur en producent Brusse vertelde hij de Amigoe dat zijn eerste kennismaking met Bonaire in 1971 plaatsvond toen hij zijn film 'Dakota' op Curaçao opnam. Om een beetje met de DC-3 te oefenen, aldus Brusse, besloten we naar Bonaire te vliegen en ook daar een kijkje te nemen. "Enfin, we kwamen aan, waar we overigens genoeg moeite hadden om op de toen nog korte landingsbaan op tijd te stoppen, en we gingen naar het Flamingo Beach om een beetje te zwemmen. Hoe het precies gebeurde, weet ik niet meer, maar toen realiseerde ik me ineens: ja dit is het. Hier is het schitterend en wil ik vaker komen".

Dat heeft Brusse dan ook inderdaad gedaan en zeer regelmatig komt hij naar het Flamingo- eiland. Zondag is hij naar Nederland teruggekeerd in verband met wat voorbereidende werkzaamheden voor zijn nieuwe serie 'De Wandelaar', die evenals vroegere successeries weer is geschreven door de Duitser Herbert Reinecker.

Brusse: "Maar ik kom weer gauw terug. Ik voel me hier thuis. Ik heb er wel eens over na gedacht, wat dat nu precies is. Dat geldt niet alleen voor mij, maar voor mensen over de gehele wereld. Ik denk, dat Bonaire iets unieks is".

Kees Brusse weet waarover hij praat. De acteur is zeer bereisd en heeft verschillende malen daarover reisverslagen gemaakt. Veel over zijn reizen naar Azië, maar eveneens over zijn vele bezoeken aan Canada en Amerika.

Brusse beaamt, dat hij op de meest ongelofelijke lokaties is geweest, gelogeerd heeft in de schitterdste hotels, "maar het is geen Bonaire. Dit eiland heeft zoiets eigens. Wie hier woont, zal dat ook nog wel zien, maar het is goed om eens door de ogen van een ander te zien in welk uniek gebied we hier eigenlijk leven".

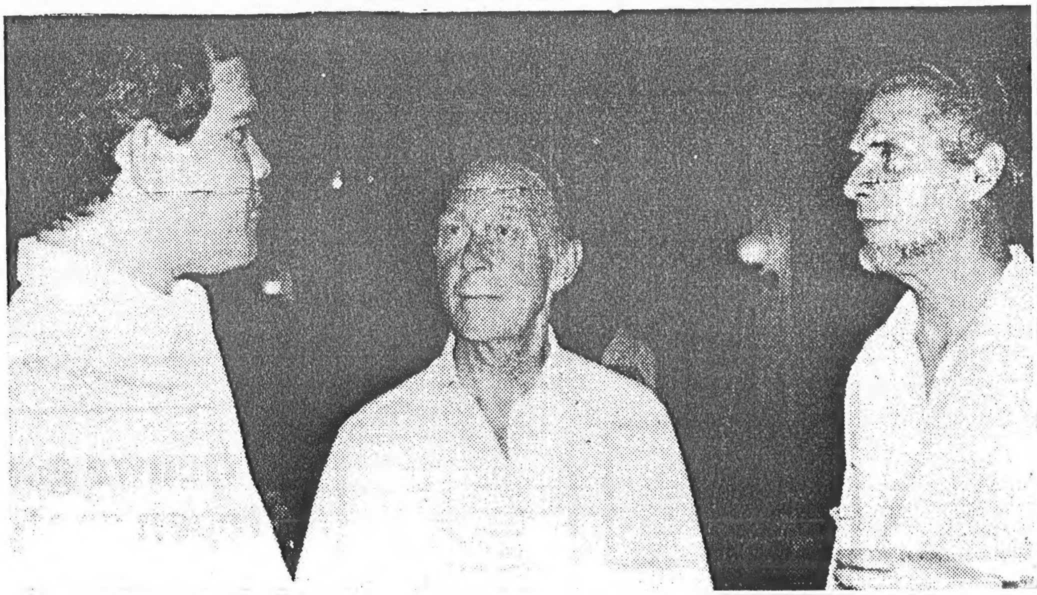
Heel vaak, zo vertrouwt Brusse de Amigoe toe, hebben mensen mij gevraagd hoe Bonaire er eigenlijk uitziet. Ze vragen of er palmen zijn en ze beschrijven dan de plaatsjes die zij in de reisfolders hebben gezien. Kees Brusse: "Ik zeg dan Nee, dat is het niet. Als je

vervolg p. 2

KRALENDIJK — Filmacteur, regisseur en producent Kees Brusse verbleef afgelopen week op Bonaire. De Vereniging van Bedrijfsleven Bonaire (VBB) bood een ontvangst aan om nader kennis te maken met deze acteur.

Brusse heeft inmiddels een condominium gekocht op Bonaire waar hij nu enkele malen per jaar zal verblijven in voorbereiding op zijn televisieseries voor de Nederlandse televisie en enkele films.

Foto: Kees Brusse (midden) in gesprek met gezaghebber mr George Soliana (links) en de Amigoe-correspondent Hubert Linkels.

ASHLEY MAURICIA exposeert in de Akademia

N NA zijn eerste studiejaar aan de Escuela de Artes Plasticas Christobal Rojas te Caracas heeft Ashley Mauricia het werk, dat hij tot nu toe in Venezuela maakte, tentoongesteld in de Akademia di Arte op Curaçao. Ashley is een oudleerling van de Akademia di Arte, die tekenend in de straten van Curaçao de aandacht trok. Hij schilderde de vissen op de muren van de restaurants Zeezicht en Den Laman op Bonaire en ook de muurschilderingen van het Seaquarium op Curaçao. Aan die grote schilderingen heeft hij zijn beurs voor de kunstacademie in Venezuela te danken.

Bij de opening van de expositie legde de directeur van de Akademia di Arte, José Maria Capricorne, de nadruk op de educatieve taak van de Akademia. Hij vertelde, hoe belangrijk hij het vindt, dat studenten hier kunnen laten zien, waarmee ze bezig zijn. Daarom wordt deze tentoonstelling ook gehouden in de expositiezaal van de Akademia di Arte, een tentoonstelling, die mede georganiseerd wordt door de afdeling Cultuur van het eilandgebied. Dat Ashley zeker geen onbekende is in onze samenleving, bewijst het gelukstelegram, dat minister-president Maria Liberia-Peters stuurde om hem geluk te wensen met de opening van zijn expositie.

Zoveel aanmoediging legt echter ook verplichtingen op, waaraan door een student moeilijk te voldoen is.

DIMENSIE

Er hangt een hele serie kleurcomposities op doek. De kleuren doen denken aan aquareltinten. De doeken zijn niet ingelijst, maar van onder en van boven is een rand zwarte stof bevestigd, waardoor een lat is geregen en aan die latten hangen de werken aan dunne draden van de zoldering. Ashley vertelde, dat hij dit gedaan heeft om de doeken een driedimensionaal effect mee te geven. De schaduwwerking van de doeken tegen de achterwand geeft het werk een extra dimensie mee.

Helaas is daar niets van te merken, omdat de spotlights van de zaal van de Akademia di Arte zo staan opgesteld, dat er een egaal licht door de gehele zaal schijnt. Er zijn geen spotjes op de doeken zelf gericht. Schaduwen zijn bijna niet te ontdekken. Waar Ashley een enkele keer zelf een schaduw tekent op het doek, correspondeert daar ook geen enkel licht mee, zelfs geen imaginair licht. Het zijn, zoals gezegd, kleurcomposities van cirkels, rechthoeken, vierkanten, met een enkele keer een kegel of een piramide. Datzelfde gegeven heeft hij ook ruimtelijk proberen uit te beelden in klei, maar daar zit ik met hetzelfde probleem: het idee is wel leuk, maar de uitwerking is slordig.

SLORDIG

Dat kan liggen aan het materiaal, zoals Ashley zelf aan de hand van zijn stenen sculpturen uitlegde, maar ik denk, dat een groot deel ook te wijten is aan zijn nog niet verkregen vakmanschap. Dezelfde slordigheden doen zich nl. ook voor in zijn pentekeningen, waar niet alle lijnen even recht lopen of het perspectief wat verschuift, en in zijn houtsneden.

Deze expositie in de Akademia di Arte geeft een duidelijk beeld van een student in de beginfase van zijn opleiding. Een student met goede ideeën, die nog het nodige vakmanschap mist om die ideeën tot uitdrukking te brengen, maar die in de toekomst zich zeker tot een waardevolle kunstenaar kan ontwikkelen.

NEL CASIMIRI

Vervolg Kees Brusse

dát wilt zien, dan behoef je er niet eens naar te gaan. Bonaire heeft iets eigens".

Brusse heeft het duidelijk naar zijn zin op Bonaire. Spijtig dat juist de dag voor het vertrek naar Nederland zijn vrouw in een schelp heeft getrapt, toen zij op Sorobon wat enthousiast naar hem toe holde om een van de bekende carco-schelpen te laten zien. Dat betekent dat zij in ieder geval een wat pijnlijke voet heeft overgehouden aan de laatste reis naar Bonaire.

Tijdens de overigens uitstekende receptie ten huize van de VBB-voorzitter drukte Brusse zich steeds weer, net als zovele andere bezoekers aan Bonaire, uit over de eenvoud en gezelligheid die er heerst. "Het is zo 'easy going'", aldus Kees Brusse tegenover gezaghebber mr George Soliana, die evenals het hoofd van het Toeristenbureau, Rudy Ellis, aanwezig was.

Bonaire is een uniek eiland in velerlei opzichten. Vele buitenlanders beamen dat ook. Het was Kees Brusse die in staat bleek het ook eens onder woorden te brengen.

WERELD PRIMEUR VOOR CARMABI:

CURACAO EXPORTEERT GEKWEEKTE LEGUANEN

WILLEMSTAD -- Onlangs heeft de Stichting Carmabi een proefzending jonge leguanen per luchtvracht opgestuurd naar twee pet shops in Miami (V.S.), die gewend zijn leguanen te verkopen als troeteldieren. Het betrof leguaantjes die geboren waren uit eieren van leguanen die in gevangenschap op Carmabi zijn grootgebracht.

De kunstmatig uitgebroede eieren komen na 3 maanden uit. Als de leguaantjes een paar weken oud zijn, kunnen ze al geëxporteerd worden. De eerste proefzending werd een groot succes, mede dank zij de medewerking van de ALM. De eigenaars van de pet shops waren zo enthousiast over de leguaantjes dat ze besloten ze niet te verkopen, maar te gebruiken als eye-catcher om klanten te trekken. Het bijzondere van deze dieren was namelijk dat ze er allemaal gezond uitzagen en meteen na de vlucht in hun nieuwe kooien begonnen rond te lopen en het aangeboden voer opaten. Deze dierenhandelaars waren gewend in het wild gevangen leguanen te krijgen, die na aankomst weken lang angstig in een hoek bleven zitten en soms een maand lang niet aten.

Carmabi is reeds door verschillende personen benaderd die een leguanenfarm willen opzetten en heeft een tiental serieuze gegadigden rondgeleid. Deze maand heeft één van hen 150 jonge leguanen gekocht om een farm te starten. Samen met het Sociaal Economisch Planburo (SEP) zal Carmabi binnenkort een handleiding voor het opzetten van een leguanen farm uitgeven.

De Stichting Carmabi verricht onderzoek ten behoeve van natuurbeheer. De experimenten voor het kweken van leguanen zijn opgezet met het doel de jacht op leguanen in de mondi te doen afnemen, door gekweekte leguanen op de markt te brengen. Met de kweekexperimenten die gestart zijn door dr.

Vervolg p 3

Vervolg gekweekte leguanen

W.L. Bakhuis en voortgezet door de voedselverwerkingsdeskundige drs. W. Lichtenbelt (staflid Carmabi) is nu aangetoond dat het kweken van leguanen rendabel kan zijn, zowel voor de export als voor de lokale consumptie.

Voorzover na te gaan is dit de eerste geslaagde poging op de Nederlandse Antillen om inheemse wilde dieren op economisch rendabele wijze in gevangenschap te kweken. Carmabi is overigens de eerste instantie in de wereld die een onderzoek startte naar het op rendabele wijze kweken van leguanen. Leguaanonderzoekers uit de V.S. zijn daarna op het Carmabi komen kijken en hebben toen ook een kweek opgezet in Panama. Nu zijn ook in andere landen van Zuid en Midden Amerika proeven met het kweken van leguanen gestart. Carmabi heeft echter als eerste, gekweekte leguanen geëxporteerd.

Eén van de grootste exporteurs van wilde dieren op ons halfrond is zeer verheugd over deze ontwikkeling, omdat er nu reden voor hoop is dat de in het wild in sommige landen zwaar bedreigde leguaan, niet uitgeroeid zal worden.

WILLEMSTAD -- Op de foto zien wij van links naar rechts drs. C.M. Jager (SEP), dr. W.L. Bakhuis (direkteur van Carmabi) en de heer Ersilia (ALM) met verpakte leguanen.

AMIGOE DINSDAG 27 SEPTEMBER 1988

'De Zondebok' van De Jongh op 27 oktober in première

WILLEMSTAD — Het toneelstuk 'De Zondebok' van de Antilliaanse schrijver Edward de Jongh gaat op 27 oktober in Amsterdam in première in theater De Brakke Grond. De hoofdrollen worden gespeeld door Ricardo Anasagasti en Jeroen Heuvel, beiden eveneens afkomstig van Curaçao.

Gevolmachtigde minister van de Nederlandse Antillen in Nederland, Edsel (Papy) Jesurun, zal bij de première aanwezig zijn. Hij toonde ook belangstelling toen de groep van Anasagasti en Heuvel het stuk 'Bloemen van Papier' bracht.

De Amigoe berichtte op zaterdag 17 september uitvoerig over het toneelstuk van Edward de Jongh, dat opgevoerd zal worden door Theatergroep Hanascine, die in 1987 werd opgericht door Anasagasti en Heuvel. Het is een toneelgezelschap, dat zich ten doel stelt stukken te spelen van Latijnsamerikaanse, Caribische en zwarte schrijvers. "Voor het proza van die schrijvers is al jaren de belangstelling groot, maar in toneelland worden die auteurs totaal veronachtzaamd", zo stelt Hanascine. De groep heeft al stukken gespeeld van de Cubaan Triana, de Argentijnen Dragün en Gambaro, de Chileen Wolff en van de Mexicaan Villaurrutia.

INHOUD

Over 'De Zondebok' van De Jongh schrijft Hanascine het volgende:

"Twee mannen zitten vast op het eiland Klein Curaçao. De onschuldige Manchi en de, zoals later blijkt, schuldige gevangenbewaarder majoor Scipio. Door hun gedwongen verblijf op het eiland zijn beiden sterk met elkaar verbonden. De wederzijdse afhankelijkheid komt tot een hoogtepunt in een emotionele strijd om de macht".

"Via een verrassende verhaal- structuur ontrafelt Edward de Jongh de gecompliceerde plot. Uiteindelijk blijkt, dat er noch een schuldige, noch een onschuldige aan te wijzen is. De beide mannen werden via elkaar gestraft door een macht die buiten hen staat...'

"Dit politieke, maar zeker ook universele thema, vormt het belangrijkste element van de voorstelling. Geplaatst in een Curaçaose context, spelen de hitte, loomheid en uiteindelijke waanzin een belangrijke rol".

De regie is in handen van Jos Vijverberg en Marlies Oele is de dramaturge.

AMIGOE WOENSDAG 28 SEPTEMBER 1988

Folkloristisch festival

WILLEMSTAD — De dienst Culturele Zaken organiseert in samenwerking met de folkloristische groep Pikoplata een folkloristisch festival.

Tijdens het festival dient elke deelnemende groep drie nummers te brengen: twee worden door de jury bepaald en één is 'vrije keuze'. Elke groep dient uit minimaal drie personen te bestaan. Deelname aan het festival is niet bepaald door leeftijd.

Belangstellende groepen kunnen zich inschrijven bij: Ercelle Taten, telefoon 86979; Casilda Adelaida, telefoon 82856 en bij Rudy Booi van de dienst Culturele Zaken, telefoon 61[illegible].

...een scene uit het toneelstuk 'Bloemen van Papier' van de Chileense schrijver Egon Wolff, dat door de theatergroe Hanascine wordt opgevoerd. Hoofdrolspelers: Wilke Durand (links) en Ricardo Anasagasti...

Sede Antias bezoekt Statia

ST EUSTATIUS — Op 21 september bracht het dagelijks bestuur van Cede Antia, directeur de heer T. Sprockel, voorzitter drs M. Horsford en penningmeester drs A. van der Hoeven, een werkbezoek aan St Eustatius.

Doel van het bezoek was informatie te verstrekken over het nieuwe systeem dat in januari 1989 zal ingaan, zowel aan de autoriteiten op Statius als aan de leden van Cede Statia. Dan worden alle niet gouvernementele projecten door Cede Antia behandeld.

Tot nu toe had Cede Antia de bemiddeling voor sociale educatieve projecten uitgaande van particuliere organisaties, totaal met een maximaal bedrag van 900.000 gulden per jaar over alle eilanden. Dat betekent dat het praktisch alleen kleinere projecten waren, die in aanmerking kwamen voor Cede Antia. Echter per 1 januari 1989 heeft de Nederlandse regering het mandaat van Cede Antia opgevoerd met de bedoeling dat het na een aantal jaren 5,5 miljoen zal gaan bedragen.

Dit schept de mogelijkheid grotere projecten in behandeling te nemen. Daarvoor is een statuut opgesteld, niet gouvernementele ontwikkelings-projecten. Dit statuut moet nog getekend worden door de minister in Nederland en de minister hier. De eilandgebieden moeten dit flatteren.

CULTURELE COMMISSIE BIJEEN

ORANJESTAD -- Gistermorgen werd op Aruba de bijeenkomst gehouden van de gemengde culturele en onderwijscommissie, die vorig jaar in Den Haag in het leven geroepen werd met het doel te komen tot een samenwerking op cultureel en onderwijsgebied tussen Nederland de Antillen en Aruba. Gedurende een week zal op Aruba vergaderd worden. Tijdens een eerdere vergadering in Willemstad dit jaar, werd de wens geuit om per sectie twee werkgroepen in het leven te roepen, die zich zullen buigen over een werkprogramma voor de komende twee jaar. De drie partners hebben zich al gebogen over de drie uitgangspunten en er zijn reeds criteria voor concrete voorstellen op tafel.

Genoemde commissie verwacht eind deze week een gezamenlijk advies te hebben, dat begin november ter discussie zal worden gesteld. Als richtlijn voor deze werd een concept agenda opgesteld, maar iedereen is vrij om in onderling overleg met de voorzitter dit te wijzigen.

Op woensdagochtend zal overleg plaatsvinden tussen de voorzitters, secretarissen en leden van de gemengde commissie, aldus een verklaring van het Arubaanse lid Alice van Romondt, die eraan toevoegde, dat men gemeend had ook een agenda voor de vrije tijd te moeten aanbieden.

Koffie-concert in Avila hotel

WILLEMSTAD — Zondagmorgen 2 oktober van elf tot twaalf uur wordt het derde koffieconcert gehouden in de hal van het Avila Beach Hotel.

Een blokfluit-ensemble, bestaande uit René Bremmers, Aya Landheer en Ina Koekkoek, zal het concert openen met werken waarin de vijf verschillende blokfluiten aan bod zullen komen: de sopranino, de sopraan-, de alt-, tenor- en basblokfluit.

Nadat de blokfluit door de stormachtige ontwikkeling van de dwarsfluit geheel verdrongen is geweest, heeft zij terecht sinds ongeveer 1960 haar plaats weer weten in te nemen op het concert-podium.

Na een der meest beroemde pianosonates: sonate Pathétique van Von Beethoven — gespeeld door Hendrick Kreijen — zal Nick Møller 'Libeslied' van Schumann en 'Wohin' van Schubert zingen. Deze twee liederen waren voor Liszt en Rachmaninoff een inspiratie om er uiterst boeiende pianobewerkingen van te maken, die gespeeld zullen worden door Iman Landheer.

Kaarten à tien gulden zijn verkrijgbaar bijd de administratie van het Avila Beach Hotel en boekhandel Mensing Caminada.

Na afloop: een gratis kopje koffie en een gebakje.

WILLEMSTAD — Tijdens een korte plechtigheid werd vanmorgen het eerste nummer van de kwaliteitskrant 'Kalidat-Servisio' die onlangs werd uitgegeven, aan directeur Jules Ilario van de ETAO 'Andreas College' overhandigd. De ETAO krijgt van de uitgever van de kwaliteits-krant, Interamo, een gratis jaarabonnement voor de school.

Dit gebeurde omdat Interamo het met Walter Wiggins, president-directeur van Divi Hotels die dit weekeinde tijdens een toerisme-seminar sprak, eens is voor wat betreft zijn kritiek op de dienstverlening op Curaçao. Leerlingen dienen op school zo vroeg mogelijk met toerisme en dienstverlening in aanraking te komen.

De kwaliteitskrant is enkele maanden geleden op de markt gebracht voor bedrijven en instellingen waarbij dienstverlening het hart van de activiteiten vormt. Maar 'Kalidat-Servisio' dient ook een plaats in te nemen in het onderwijs, vooral in die schooltypes waarvan leerlingen na het eindexamen vaak werk vinden in de dienstverlenende bedrijven en instellingen. Samen met andere activiteiten kan de krant een belangrijke voorbereidende rol vervullen.

Om het belang van de krant voor het onderwijs te accentueren, ontving directeur Jules Ilario van de ETAO een gratis jaar-abonnement. De krant verschijnt tien maal per jaar. De school zal van elke uitgave vijf exemplaren ontvangen. Om zo effectief mogelijk met de krant te kunnen werken, ontvangen de betrokken leerkrachten een speciaal voor dit doel ontwikkelde training.

Foto: de overhandiging van het eerste nummer 'Kalidat-Servicio' door drs Els Leue-van der Donck van Interamo aan Jules Ilario.

JAN BEAUJON KAN HET NIET LATEN

ORANJESTAD --Hij is doodziek geweest, maar zelfs dat heeft hem niet kunnen afbrengen van twee dingen, die hij zich voorgenomen had, n.l. Cas di Cultura een eerste klas vleugel geven alsook een lichtorgel. Sedert enige tijd staat in Cas di Cultura een prachtige concertvleugel van rond de 80.000 florin en van het merk Steimway. De betalers waren de Sticusa, die al jaren een soort piano-fonds had liggen, de Unica, als opvolger van de Sticusa, de Arubaanse Kunstkring en de Stichting Schouwburg.

De oude Steimway, eveneens een prachtig instrument, bleef, misschien voor noodgevallen en kan dag en nacht beschikken over een eigen kamer. Er is nu een heel protocol in de maak over wie wèl en wie niet op de nieuwe vleugel kunnen of mogen spelen.

Zoals reeds gesteld kreeg Cas di Cultura ook een nieuw lichtorgel. Er kwam een specialist uit Londen om voor de installatie zorg te dragen, waarbij tevens de hele bedieningsruimte, werd aangepast.

Waar vroeger slechts een gedeelte van het toneel bij wijze van spreken licht kreeg, is dit nu met het hele toneel het geval en is het geheel ook gemakkelijk te bedienen. Jan Beaujon kan blijkbaar de culturele activiteiten niet laten, ondanks enige hartinfarcten, die hem toch duidelijk veel schade hebben gedaan. Waar hij vroeger met recht de naam Jan Cultuur genoot, is hij opgehouden naar Cas di Cultura te gaan, omdat zijn gestel het niet meer toelaat.

Hij is blij dat Myra Maduro besloten heeft zich over de Stichting Schouwburg te ontfermen, na haar ontslagname bij Tele-Aruba. Zij vindt dat ook hier nog veel te doen is.

Zij is één keer bij hem geweest, maar de rest van het bestuur heeft dat nooit gedaan en hij reageert er laconiek op met "sic transit gloria mundi". De Beurs had een gesprek met hem en stond verbaasd over zijn toestand en ja ook levenslust, want die is er nog lang niet uit, ondanks zijn 83 jaren.

Met de belofte bij gelegenheid eens te komen praten over de oude tijden ,nam de Beurs afscheid. Het was een droevig moment, maar toch ook mooi, iemand, die zijn hele leven aan de verbreiding van de cultuur gegeven had, toch nog ten afscheid iets te doen, dat hij zijn hele leven al had willen doen, n.l. Cas di Cultura een passend instrument maar ook een lichtorgel schenken.

BAKHUIS: 'BC SPOEDIG BESLUIT NEMEN'

Unieke fauna en flora in natuurgebied

Stinapa wil deel landgoed Jeremi erbij als reservaat

WILLEMSTAD — De Stichting Nationale Parken van de Nederlandse Antillen, Stinapa, hoopt dat het Bestuurscollege binnen zeer korte tijd zal beslissen een terrein van 160 hectare te kopen, dat momenteel nog deel uitmaakt van het landgoed Jeremi. Dat terrein is nodig, aldus Stinapa- directeur dr Watty Bakhuis, om de inheemse diersoorten die daar leven, goed te kunnen beschermen tegen "indringers, bijvoorbeeld geiten van jan en alleman". Het laag gelegen terrein is namelijk eenvoudig te omheinen: "En wat belangrijk is: tegen vrij geringe kosten", aldus Bakhuis.

De voorzitter zegt dat er "haast gezet moet worden achter het besluit". Waarom? "Omdat ik heb vernomen, dat er al buitenlandse investeerders belangstelling hebben getoond voor dit zo unieke natuurgebied. Mocht het terrein naar investeerders gaan, dan gaat er een bijzonder natuurgebied verloren".

Er is al uitvoerig gecorrespondeerd tussen Stinapa en de eilandelijke overheid over het terrein dat eigendom is van onder anderen Harold en Ronald Maduro. "Vroeger wilde de familie Maduro het landgoed wel verkopen, maar dan als totaal, tot en met het strand. Dat was onbetaalbaar voor een stichting. Nu is de familie genegen ook een deel te koop aan te bieden".

HELFT

Er is voor de aankoop, aldus Bakhuis, een bedrag nodig van vijfhonderdduizend gulden: "Het Bestuurscollege wil wel, maar heeft er het geld niet voor. Wij nemen al genoegen met de helft van dat bedrag. We zijn er namelijk van overtuigd, dat we de andere helft — 250 duizend gulden — elders kunnen krijgen. Bijvoorbeeld van het Wereld Natuur Fonds. De Dienst Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting, DROV, heeft al positief geadviseerd om het terrein te bestemmen als natuurgebied. Nu moet het Bestuurscollege nog over de brug komen".

Bakhuis zegt, dat de rest van het landgoed ook beschikt over een prachtige natuur, "maar dat ligt te hoog. Aannemers hebben ons verzekerd, dat het een onbetaalbare zaak wordt om dat te omheinen".

SABAL-PALMEN

Het landgoed Jeremi heeft niet alleen een unieke dierenwereld, ook qua plantensoorten is het alleszins de moeite waard om het te behouden. Bakhuis: "Je treft daar onder andere de Sabal- palmen aan. Bij de Seroe di Bientu. Die groeien op Curaçao alleen op die plek. Op Bonaire heb je ook maar één plaats waar die palmen groeien. In de rest van de Antillen tref je ze niet aan".

De aankoop van het gedeelte van het landgoed Jeremi moet min of meer gezien worden als een "vervolg" op het "vermeerderings- project van Curaçaose herten" van Stinapa. Ruim drie jaar geleden werd dat project gestart met de omheining van zestig hectare van het totale Christoffel park.

"We leefden toen in de veronderstelling, dat het Curaçaose hert aan het uitsterven was. We zagen ze eigenlijk nergens meer. Toen hebben we zeven herten in dat reservaat ondergebracht om hen de gelegenheid te bieden zich te reproduceren. Dat is uitstekend gelukt. We hebben nu daar zevenentwintig herten leven", aldus Bakhuis.

vervolg p. zes

Sidney Joubert weet nu dat je een fiets "hopt" en een vlieger "yopt"

EERSTE PAPIAMENTU-NEDERLANDSE WOORDENLIJST NU OP DE MARKT

WILLEMSTAD -- Na jaren lang onderzoek, typwerk en herschrijfwerk, kon gisteren dan eindelijk de Papiamentu-Nederlandse woordenlijst worden gepresenteerd aan de gedeputeerde van Onderwijs en Cultuur Dito Mendes. De woordenlijst, samengesteld door Sidney Joubert, bestaat uit de meest gebruikelijke Papiamentse woorden en is niet alleen bedoeld voor degenen werkzaam in het onderwijs, maar ook "Jan Boersma kan, als hij dat wil, gebruik maken van dit werkstuk als het Papiamentu hem in de steek laat" volgens Joubert. Deze woordenlijst is een eerste stap naar een groot woordenboek waarvan de woorden vanaf M tot en met Z al klaar liggen, maar de woorden A tot en met L nog niet allemaal zijn verzameld. Gedeputeerde van Onderwijs Dito Mendes zei in zijn toespraak dat de woordenlijst het bewijs is dat de emancipatie van het Papiamentu op de goede weg is. Papiamentu werd in de begin jaren gebruikt als communicatiemiddel voor de mensen van verschillende afkomst en deze mengelmoes van verschillende talen heeft zich ontwikkeld tot een "echte" taal behorende bij één volk.

Een trotse Sidney Joubert gaf gisteren tijdens de officiele plechtigheid bij Sede di Papiamentu een uiteenzetting van het werk dat hij heeft verricht. Het maken van een woordenlijst, hij spreekt liever niet over een woordenboek want dat is het bij lange na niet, gaat niet gemakkelijk. Het is ook geen werk dat hij alleen heeft verricht. Joubert noemde gisteren een groot aantal namen van personen en instanties die hem de helpende hand hebben geboden bij het vervaardigen van de lijst: namen als Edgar Palm, Frank Davelaar May Henriquez, Antoine Maduro, Sedukal, Komapa en niet te vergeten zijn eigen zoon die hem had uitgelegd dat je een fiets "hopt" (het voorwiel optillen zodat je op één wiel rijdt) en een vlieger "yopt" (op het juiste moment de vlieger omhoog gooien) in het Papiamentu. Net zo goed als dat Joubert deze moderne woorden niet kende, kende hij ook een aantal ouderwetse woorden niet. "Ik wist niet hoe ik "kore fichu" moest omschrijven. Kore fichu betekent een emmer van man tot man doorgeven bijvoorbeeld bij een brand. Veel later bladerde ik door de dikke Van Dalen en vond daar het woord wat ik zocht: "mannen", het van man tot man doorgeven".

Tijdens zijn werk aan de woordenlijst heeft Joubert twee seminars bijgewoond in het buitenland. Het was op die seminars dat Joubert op het idee kwam met streepjes aan te geven hoe je de woorden met meer dan een betekenis moet uitspreken. In deze woordenlijst staan ongeveer 200 woorden die twee of meer betekenissen hebben zoals bende, koma, mina en soda. Het is de eerste Papiamentu-Nederlandse woordenlijst die is uitgegegeven waarin de klanken worden aangegeven. Dat biedt een buitenlander ook de mogelijkheid om de taal goed te leren. "Ik hoop dat deze woordenlijst de Curaçaoenaar zelf stimuleert om de taal verder te onderzoeken."

Omdat is gebleken dat velen moeilijkheden hebben met het plaatsen van "de" en "het" voor de Nederlandse woorden, heeft Joubert in de woordenlijst achter de Nederlandse vertaling aangegeven of het om een "de" of "het" woord gaat. Komapa was hier tegen maar na een lange discussie werd besloten om toch aan te geven of het "de" of "het" moet zijn, maar dan wel achter het woord.

Wat Joubert nu te doen staat is het grote woordenboek in elkaar zetten. Hoewel een deel hiervan al klaar ligt, zal het andere deel, de eerste helft van het woordenboek nog aardig wat tijd in beslag nemen. Een groot deel van de woorden A tot en met L is al klaar. Dat deel werd destijds gemaakt door Antoine Maduro. Joubert heeft nu als taak dit deel aan te vullen met meer woorden. Om aan te geven hoeveel werk hiermee is gemoeid vertelde Joubert dat de commissie voor de standaardisatie van het Papiamentu met 30 man in een jaar 1000 woorden had gestandaardiseerd. In het tweede jaar slechts 326 en in het derde jaar 1500. Een groot aantal woorden die Joubert in het woordenboek zal publiceren zijn dan ook nog niet gestandaardiseerd.

Uit alle woorden die Joubert heeft verzameld moet hij dan de keuze maken welke wel en welke niet worden gepubliceerd. Daarnaast moet hij de Nederlandse vertaling van het woord zoeken. "Vraag je maar eens af hoe je ochiochi vertaalt. Dat is het geluid dat varkens maken of dat men maakt om varkens te roepen. Je zal het zo lang moeten omschrijven omdat er geen kortere omschrijving voor bestaat", aldus Joubert die waarschijnlijk niet in de dikke Van Dalen heeft gekeken naar het woord "knor" of "knorren" "en hoe omschrijf je "pangalan" anders dan een aanduiding van een min of meer doordringende klank die een vallend voorwerp maakt."

Tot slot van zijn uiteenzetting deed Joubert een beroep op de gedeputeerde van Onderwijs Dito Mendes om een prijsvraag uit te schrijven voor het maken van een echt Papiamentu verjaardagsliedje dat het simpele "salu ku bolo nos ke" kan vervangen, een liedje waar Joubert zich al jaren aan ergert.

Vervolg: Stinapa wil Jeremi

LEEFPATROON

Onderwijl bestudeerden studenten van de Universiteit van Wageningen het leef- en gedrags- patroon van het Curaçaose hert. "Het bleek, dat er meer herten in het park leefden, dan we hadden verwacht. Maar het is zeer moeilijk om ze te vinden, omdat ze zo schuw zijn. We zijn er nu achter gekomen, dat er een behoorlijk grote groep herten te Mount Pleasant woont en dat er enkele herten in de buurt van San Nicolas leven. Gelukkig hoefden we niet bang te zijn, dat het Curaçaose hert zou uitsterven", aldus Bakhuis.

Volgens de Stinapa- voorzitter is het Curaçaose hert 'uniek'. Hij zegt: "Het behoort tot het zogenaamde wit-staart soort. Dat komt voor in de Verenigde Staten, in Midden- en in Zuid- Amerika. Maar het Curaçaose hert is een stuk kleiner, ongeveer zo groot als een geit. Het heeft zich namelijk aangepast aan de droogte".

PRE-COLOMBIAANS

"Wat het van zo grote waarde maakt: het hert kwam hier al voor in de pre- Colombiaanse tijd. Vóórdat Columbus Amerika ontdekte. En Curaçao was het enige eiland van het hele Caribische gebied waar dat hert leefde. Vandaar dat we er zoveel moeite voor doen, om het in leven te houden".

Bakhuis komt nog terug op de aankoop van een gedeelte van het landgoed Jeremi: "Als we dat terrein erbij krijgen, kun je verwachten, dat toeristen in de toekomst hier foto's kunnen maken met op de achtergrond een hert. Want als we dat reservaat uitbreiden dan worden de herten minder schuw en komen ze eerder tevoorschijn".

WILLEMSTAD – Van 30 oktober tot 4 november a.s. zal op Curacao een seminair worden georganiseerd. De organisatie is in handen van de Komapa in samenwerking met de Universiteit van de Nederlandse Antillen en de Universiteit van Amsterdam in het kader van taalverwerving en taalplanning.

Doel van het seminar is tweeërlei: Ten eerste beoogt het de wetenschappelijke aktiviteiten rondom het Papiamentu te verdiepen en te verbreden om zo het wetenschappelijk draagvlak uit te bouwen en te verstevigen teneinde een wetenschappelijke verantwoorde vooruitgang te bereiken in het emancipatie proces van het Papiamentu. Ten tweede wenst het de samenwerking tussen de Komapa en bovengenoemde Universiteiten te bevorderen en te intensiveren.

Dr. P. Muysken en Dr. R, Appel, respectievelijk hoogleraar in de creolistiek en docent "tweede taalverwerving" en "tweetaligheid" zullen het seminar inleiden. Het Overlegorgaan Kulturele Samenwerking Ned. Antillen (OKSNA) heeft gisteren een bijdrage van Fl. 10.000.– geleverd om dit seminar mogelijk te maken.

De Minister van Onderwijs en Kultuur, die tevens voorzitter is van het OKSNA Ellis Woodley, (derde van rechts) overhandigde de financiele bijdrage van het OKSNA aan de vertegenwoordigers van de Organisatie commissie van het seminair, de heer Ph. Nieuw van de Komapa, de heer Senior en mevrouw M. Vos de Jezus. Naast Minister Ellis Woodley, Mevrouw Ifna Isenia Sekretaris-Generaal van de OKSNA.

Gedeputeerde van Financien vraagt tevergeefs voor extra gelden

SINT EUSTATIUS FAILLIET VERKLAARD

WILLEMSTAD/ORANJESTAD --Het eiland Sint Eustatius is failliet. Alle overheidsinstanties, waaronder het hospital en de scholen, moeten de deuren sluiten. Dat was de boodschap die gedeputeerde van Financien, Eric Henriquez, gisteren meebracht bij terugkeer uit Curacao. Hij had in Curacao bij de Centrale overheid gepleit voor meer financiele hulp voor zijn eiland maar kwam terug met de boodschap: "Momma ain't gonna send no money, 'cause momma ain't got no money to send".

Naast de sluiting van over heidsinstanties, zijn alle activiteiten van de overheid lam gelegd. Henriquez reisde begin deze week af naar Curacao waar hij heeft geprobeerd financiele hulp te krijgen zodat het eiland haar financiele verplichtingen aan het eind van deze maand kan nakomen. De onderhandelingen met premier Maria Liberia Peters en de minister van Financien Gilbert de Paula leverden echter niets op. Volgens Henriquez was het antwoord van de Centrale overheid: "Sorry we kunnen niet helpen, jullie moeten bezuinigen".

Een paar weken geleden werd de regerende partij, de DP van Kenneth van Putten, afgezet en kwam de WIPM- Sint Eustatius aan de macht, die een failliet Bestuurscollege aantrof. Volgens insiders kan de DP zich nu niet distanciëren van de situatie op het eiland. De partij draagt namelijk een grote verantwoordelijkheid, stelt men. Henriquez verklaarde gisteravond dat de Centrale overheid heeft laten weten dat de schuld bij het BC van Sint Eustatius gezocht moet worden. De Centrale overheid heeft namelijk meerdere malen het BC laten weten dat er bezuinigingen moeten worden doorgevoerd. Nu is het echter te laat en is er geen geld om de mensen te betalen.

"Het gaat hier niet om een probleem van de partij, maar van alle bewoners van het eiland. De scholen moeten dicht, het hospitaal moet dicht en iedereen op het eiland wordt gedupeerd. Geld van de Centrale overheid hoeven we niet te verwachten want momma ain't got no money", aldus Henriquez.

Het BC van Sint Eustatius komt vandaag bijeen om een nieuwe strategie uit te stippelen voor de gerezen problemen en zal tevens opnieuw een beroep doen op de Centrale overheid en de Nederlandse regering om de helpende hand te bieden.

DE BEURS — Zaterdag 1 oktober 1988

BELANGRIJK COMMUNICATIEMEDIUM

TAMBU NAAR DE UNIVERSITEIT

WILLEMSTAD -- Het taalgebruik in Tambú-zang zal het onderwerp zijn van de volgende lezing van de Raúl Römer Cyclus. René Rosalia houdt de lezing op aanstaande woensdagavond 5 oktober 1988 om half negen en dan zal ter illustratie tevens tambú-muziek en zang galmen in de aula van de UNA (Universiteit van de Nederlandse Antillen).

René Rosalia heeft een studie verricht naar oorsprong en ontwikkeling van Tambú. Hij heeft ook diverse boeken over dit onderwerp gepubliceerd.

Typische uitdrukkingen

Tambú heeft van oudsher een grote tol gespeeld in de Curacaose geschiedenis, vooral als communicatiemedium. Als zodanig geeft het taalgebruik in de Tambú-liedjes niet alleen de ontwikkeling van het Papiamentu in de samenleving weer, maar draagt het tevens bij aan de ontwikkeling van deze landstaal middels de typische woorden en uitdrukkingen.

Er zullen tijdens de lezing aanstaande woensdagavond diverse Tambu-formaties zijn om de expositie van René Rosalia muzikaal te ondersteunen. De organisatoren van de Raúl Römer Cyclus zijn, zoals eerder reeds bericht, de commissie voor het Papiamentu-taalbeleid Komapa, de UNA en het Raul Römer Instituut.

Zij nodigen de gehele samenleving uit om dit interessante evenement bij te wonen. De Raul Römer Cyclus, vernoemd naar de vermaarde Papiamentist, die deze taal ook aan de Universiteit van Amsterdam doceerde, heeft als doelstelling bij te dragen aan de ontwikkeling van het Papiamentu middels lezingen en discussies. Zo deelt de Adeling Public Relations van het eilandgebied Curaçao vandaag mee via een persbericht.

AMIGOE — ZATERDAG 1 OKTOBER 1988

Seminar over taalverwerving en taalplanning

WILLEMSTAD — Vanaf 30 oktober tot 4 november organiseert Komapa een seminar in samenwerking met de Universiteit van de Nederlandse Antillen en de Universiteit van Amsterdam in het kader van taalverwerving en taalplanning.

Het seminar beoogt de wetenschappelijke activiteiten rondom het Papiamentu te verdiepen en te verbreden om zo het wetenschappelijk draagvlak uit te bouwen en te verstevigen teneinde een wetenschappelijk verantwoorde progressie te bereiken in het emancipatie- proces van het Papiamentu en het wenst de samenwerking tussen Komapa en de twee universiteiten te bevorderen en te intensiveren.

Dr P. Muysken, hoogleraar creolistiek, en dr R. Appel, docent "tweede taalverwerving" en "tweetaligheid" zullen het seminar inleiden.

Het Overlegorgaan Culturele Samenwerking Nederlandse Antillen (OKSNA) heeft een bijdrag van 10.000 gulden geleverd om dit seminar mogelijk te maken.

...minister van Onderwijs en Cultuur, Ellis Woodley, die tevens voorzitter is van het OKSNA, overhandigt de financiële bijdrage van het OKSNA aan de vertegenwoordigers van de organisatie- commissie van het seminar, Philip Nieuw van de Komapa, Senior en mevrouw M. Vos- De Jezus.

Naast minister Woodley mevrouw Ifna Isenia, secretaris-generaal van het OKSNA...

8